

Asia: VN/13128/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Näkemyksenne kuntouttavasta työtoiminnasta annettuun lakiin esitetyistä muutoksista?

Taipalsaaren kunta haluaa lausunnossa nostaa esiin seuraavat asiat:

1 §. Pykälässä oleva maininta pitkään jatkuneesta työttömyydestä poistettaisiin esityksen mukaisesti. Tämä kiinnittää huomion, sillä kuntouttava työtoiminta on säädetty alun perin pitkään työttömänä olleiden työnhakijoiden viimesijaiseksi palveluksi. Esityksessä ei ole tämän lausekkeen osalta vaikutusarviota, minkä ajatellaan olevan jatkossa kuntouttavaan työtoimintaan ohjautuvien asiakkaiden määrä, kun pitkään jatkunut työttömyys kriteerinä poistuu. Kuten Hyvil omassa lausunnossaan toteaa, ”kuntouttavan työtoiminnan palvelua on lain koko voimassa olon ajan kehitetty ja kohdistettu nimenomaan pitkittyneesti työttömien tarpeeseen. Mikäli koko lain tarkoitusta nyt yhtäkkiä muutetaan, on ilmiselvää, että myös kuntouttavan työtoiminnan palvelun sisältöihin tarvittaisiin muutoksia, koska järjestämisvastuun piiriin kuuluva kohderyhmäkin muuttuu ja laajenee” ja tähän myös Taipalsaaren kunta yhtyy.

Esityksen tavoite vähentää päällekkäistä työtä on erinomaisen hyvä periaatteena. Toisaalta esitetty säästö on kenties liian optimisesti arvioitu, sillä muutoksen myötä TYM lain mukaisten monialaiseen palvelutarpeen arvioon ja työllistymissuunnitelman tekoon vaaditaan useamman eri tahon edustaja, ja tämä tulee näkymään esimerkiksi Kelan palveluissa lisääntyvänä resurssitarpeena. Tosiasiallisesti, nytkään hyvinvointialueilla ei ole riittävää resurssia aktivointisuunnitelmien tekoon, on ehdotettu säästö vain näennäinen. Työmäärän keventäminen ilman säästövaadetta voisi johtaa työkuorman tasaantumiseen, ja henkilöstön parempaan jaksamiseen. Nyt esitetty leikkaus rahoitukseen, ei lakimuutoksesta huolimatta tule välttämättä täysimääräisenä vähentämään työmäärä, joka ei siten korjaa hyvinvointialueiden henkilöstön resurssi- ja kuormitusvajetta.

Näkemyksenne esityksen vaikutuksista työttömiin?

Taipalsaaren kunta nostaa esiin, että tämän yksittäisen lakiesityksen lisäksi lausunnolla ovat olleet mm. esitykset toimeentulotukilain uudistuksesta ja työttömyysturvan seuraamusten kiristämisestä. Näiden lakien vaikutusarviota suhteessa tähän lausunnolla olevaan lakiin ei esityksestä käy ilmi. Onko yhteisvaikutusten arviota tehty riittävästi? Lausunnossa mainitaan myös:

” Jos aktivointiehtoa ei olisi, toimeentulotukea saavien pääsy palveluprosessiin jäisi pitkälti henkilön oman aktiivisuuden tai Kelan hyvinvointialueille tekemien ilmoitusten käsittelyn varaan. Erityisen ongelmallista tämä olisi niissä tapauksissa, joissa toimeentulotuen perusosaa on päädytty alentamaan”. Tähän peilaten, toimeentulotukilain muutosesityksen mukaisesti, kelan velvoite ohjata asiakas sosiaalipalveluihin, ollaan poistamassa. Miten siis turvataan heikoimmassa asemassa olevien asiakkaiden palveluihin ohjautuminen, asiakkaiden riittävä toimeentulo ja ehkäistään huono-osaisuuden kasautuminen? Sekä kelan virkailijan, että työvoimaviranomaisen pohjakoulutus voi olla muualtakin kuin sosiaali- ja terveysalalta, joten ammattitaito asiakkaan kokonaisvaltaiseen tilannearvioon ei välttämättä ole riittävä. Huomioiden myös korkeat asiakasmäärät ja työn kuormitus, ajallisesti virkailijalla ei ole mahdollisuuksia perehtyä kaikkien asiakkaiden tilanteisiin riittävän kattavasti.

Näkemyksenne esityksen vaikutuksista viranomaisten toimintaan?

-

Näkemyksenne esityksen taloudellisista vaikutuksista?

Esitetyillä muutoksilla on myös suora heijastevaikutus kuntatalouteen, sillä kuntien vastuu työttömyysetuuksista kasvoi 1.1.2025 ja lisääntyvä työnhakija asiakkaiden määrä, pitkittyneet palvelupolut ja sekä pitkittynyt työttömyys kasvattavat kuntien menoja huomattavasti ennakoitua enemmän.

Yleistä lausuttavaa esitysluonnoksesta.

Lopuksi Taipalsaaren kunta yhtyy Hyvilin lausuntoon alla olevilta osin:

”Toiseksi työttömyysturvalain seuraamusjärjestelmän kiristymisen seurauksena arvioitujen työssäolovelvoitteiden lisääntyminen lisää väistämättä myös kaikkien työvoimapalvelujen tarvetta ja kysyntää ml. kuntouttava työtoiminta. Pitkittyneesti työttömillä on usein enemmän haasteita huolehtia työvoimapolitiittisista velvollisuuksistaan, eikä tämä kohderyhmä ole ennen työvoimapalvelujen vastuun siirtoa ja uudistettua työttömyysturvan rahoitusjärjestelmääkään ollut tutkitusti työvoimaviranomaisen palveluprosesseissa etusijalla työvoimaviranomaisen omien palvelujen käytössä.

Kolmanneksi kuntouttavan työtoiminnan lain kohderyhmä ja palvelun tarve saattaa kasvaa myös siitä syystä, että entistä useampi nykyisin mahdollisesti kokonaan työnhaun ulkopuolella oleva tai työvoiman ulkopuolella oleva työnhakija ilmoittautuu työttömäksi kokoaikatyön hakijaksi toimeentulotuen perusosan 50 % alentamisen uhalla. Tähän nimenomaisesti pyritään ja ohjataan ehdotetussa toimeentulotuen kokonaisuudistuksessa. Kyseessä lienee valtaosin kohderyhmä, jolla on moninaisia palvelutarpeita ja joiden tarpeisiin ei pystytä nykyisillä työvoimapalveluilla juurikaan vastaamaan. Näin ollen aktivointisuunnitteluun, monialaiseen yhteistyöhön ja kuntouttavan työtoiminnan palveluun saattaa tätäkin kautta kohdistua lisäkysyntää ja myös tarvetta.

Kokonaisuutena olemme Hyvilin näkemyksen mukaan päätyvässä eri lakimuutosten yhteisvaikutuksesta tilanteeseen, jossa ehdotettujen muutosten tosiasialliset vaikutukset voivat olla arvaamattomia ja epätarkoituksenmukaisia sekä julkiselle taloudelle kokonaisuutena kalliita, vaikka niillä sinänsä tavoitellaan kannatettavia lopputuloksia. Hyvil huomauttaa, että koska palvelujen järjestäjien resursseja ei sosiaali- ja viimesijaiseen turvaan kohdistettujen leikkausten vuoksi ole turvattu ja kasvatettu, uhkana on, että entistä useampi palvelun tai avun tarvitsija jää vaille tarvitsemaansa tukea ja heidän työllistymisensä vaikeutuu entisestään. Tällä voi olla pitkäkestoisia ilkeitä köyhyyttä ja syrjäytymistä lisääviä vaikutuksia, joiden ratkaiseminen on julkiselle taloudelle aina kallista. Ääritilanteessa vaikutukset ulottuvat myös sisäiseen turvallisuuteen, mikäli kansalaisten luottamus palvelujärjestelmän kykyyn auttaa heikkenee merkittävästi.”

Yliruka Tuomas
Taipalsaaren kunta

Seppäläinen Hanne
Taipalsaaren kunta